

HC 5, 10-12-2018, 'Internationaal recht'

Internationaal recht overschrijdt de grenzen. Er zijn diverse rechtssystemen en daardoor ontstaat de behoefte aan een internationaal recht.

Internationaal privaatrecht

Bijvoorbeeld wanneer er een student uit Londen in Groningen wordt aangereden door een Belgische toerist. De eerste vraag die opkomt is: welke rechter is bevoegd wanneer zij er niet uitkomen? Dat is formeel internationaal privaatrecht (ipr). De tweede vraag is: welk recht wordt toegepast (conflictenrecht)? Dat is materieel internationaal privaatrecht. De derde vraag is: hoe wordt het vonnis tenuitvoergelegd en erkend (executierecht)? Het internationale privaatrecht is nationaal recht voor internationale gevallen. Het doel van het internationaal privaatrecht is het wegnemen van belemmeringen in het internationaal rechtsverkeer.

Bronnen IPR

De bronnen van het internationaal privaatrecht zijn verdragen, Europese verordeningen, de Nederlandse wet (boek 10 Bw) en Rechtspraak

Internationaal publiekrecht/volkenrecht

Wat is volkenrecht? Het is het recht tussen staten, maar tegenwoordig gaat men veel verder dan dat. Een mooie definitie is: 'juridische relaties tussen internationaal erkende (rechts)personen'. Onder het klassieke volkenrecht vallen onder andere diplomatie, oorlogsrecht en zeerecht. Zo schreef Hugo de Groot boeken over zeerecht en oorlogsrecht. In het moderne volkenrecht zijn andere gebieden opgenomen, zoals internationale organisaties, milieurecht en mensenrechten.

De handhaving van het internationaal publiekrecht

In het nationale recht is er sprake van centraal gezag. Bijvoorbeeld bij diefstal komen de politie, het OM en de rechter in actie en wordt er een celstraf opgelegd. Echter, bij internationaal recht is er geen centraal gezag. Bij annexatie (diefstal in het internationale recht) lijkt er minder sprake te zijn van handhaving. Echter, landen hebben intrinsieke drive om het recht na te leven omdat er anders sprake kan zijn van reputatieschade, diplomatiek protest, economische sancties en/of militair ingrijpen. Dit alles leidt er toe dat landen zich wel aan het internationale publiekrecht houden. Als Nederland hebben wij meer met internationaal publiekrecht dan met internationaal publiekmacht (politiek). In art. 90, 93 jo. 94 Gw staat dat Nederland probeert om het internationaal publiekrecht verder te brengen.

Rechtssubjecten: wie doen er mee aan het internationaal publiekrecht?

Wie internationaal handelt, internationale rechten heeft, internationale plichten heeft en internationaal aansprakelijk is, is een rechtssubject. Tot vlak na de Tweede Wereldoorlog waren dit enkel staten. Dat zijn er tegenwoordig ongeveer 200. Na de Tweede Wereldoorlog waren dat er ongeveer 50. Dat betekent dat er nu in internationale vergaderingen veel meer actoren zijn in het internationale publiekrecht zijn. Dan is de vraag belangrijk: wat is een staat? Meestal moet men dan voldoen aan de volgende eisen: een territorium (stuk land) met een bevolking en een erkend gezag. Tegenwoordig zijn ook internationale organisaties actoren in het internationale publiekrecht, oftewel rechtssubject. Het zijn intergouvernementele of supranationale organisaties, zoals de Verenigde Naties, Europese Unie, etc. De organisaties hebben beperktere bevoegdheden dan staten, omdat zij een rol spelen voor zover staten een stukje bevoegdheid hebben overgedragen aan de organisaties. Ten slotte zijn ook natuurlijke personen

actoren in het internationaal publiekrecht. Op nationaal gebied is dat geregeld in art. 1:1 Bw en is dit een ruime bevoegdheid. Echter op internationaal gebied is dit zeer beperkt, bijvoorbeeld bij het Internationaal Gerechtshof op het gebied van mensenrechten etc.

Geen rechtssubjecten in het internationale recht

De-facto regimes vallen niet onder de actoren in het internationaal recht. Te denken valt hier aan IS. Internationale non-gouvernementele organisaties zoals bijvoorbeeld Amnesty, Greenpeace etc. vallen niet onder de actoren. Multinationals zoals Facebook vallen ook niet onder rechtssubjecten in het internationaal recht. Hun belangen liggen in bescherming voor henzelf (voorbeeld: onteigening) en belasting.

Rechtsbronnen binnen het internationaal publiekrecht

In art. 38 Statuut Internationaal Gerechtshof zijn de bronnen te vinden van het internationaal publiekrecht, namelijk: verdragen, gewoonte, algemene rechtsbeginselen en rechtspraak en doctrine (hulpbronnen) Daarnaast zijn er nog uitspraken van organisaties die ook rechtsbron kunnen zijn.

Verdrag

Het verdrag lijkt op het overeenkomstenrecht. Andere woorden voor verdrag zijn bijvoorbeeld ook: protocol, convenant, handvest, pact, etc. Bij de Verenigde Naties zijn ongeveer 200.000 verdragen geregistreerd. Nederland is bij ongeveer 7.000 verdragen partij. Een verdrag komt in de Nederlandse Rechtsorde op de volgende manier. Allereerst wordt na de onderhandelingen de verdragstekst voorbereid (art. 90 Gw). Ten tweede wordt het verdrag ondertekend door de regering. Ten derde wordt het advies ingewonnen van de Raad van State (art. 73 Gw). Ten vierde moet de Staten-Generaal het verdrag goedkeuren (art. 91 Gw). Dit kan uitdrukkelijk dan wel stilzwijgend. Vervolgens vindt de ratificatie (bekrachtiging) van het verdrag plaats namens Nederland. Daarna wordt het verdrag bekendgemaakt in het Tractatenblad (art. 93 jo. 95 Gw). Na bekendmaking is het verdrag werkend. In het Weens Verdragenverdrag (hierna: WVV) van 1969 zijn 114 staten partij. Dit verdrag ziet op het toepassen van verdragen. Zo staat in art. 26 van het WVV de nalevingsplicht van verdragen en art. 31 WVV gaat over de uitleg te goeder trouw.

Gewoonte

In het internationaal publiekrecht is gewoonte een rechtsbron. Hieraan zijn twee eisen gesteld, namelijk de herhaaldelijke omvangrijke en uniforme statenpraktijk (usus) en de overtuiging van staten dat de praktijk volgens het recht juist is.

Algemene rechtsbeginselen

Algemene rechtsbeginselen staan nooit in een verdrag en dit rechtssysteem is nooit af. Bij algemene rechtsbeginselen valt te denken aan billijkheid, goede trouw, etc.

Hulpbronnen

Jurisprudentie en doctrine worden gebruikt bij beoordeling van bepaalde gevallen. Hier wordt in vergelijkbare zaken aan vastgehouden, maar het wordt wel toegepast op de situatie zoals die nu is.

Besluiten volkenrechtelijke organisaties (art 92 Gw)

Hierbij wordt gekeken naar de organisaties; zijn ze intergouvernementeel of supranationaal? Ook wordt gekeken naar de wijze waarop besluitvorming heeft plaatsgevonden.

De verhouding tussen internationaal en nationaal recht

Het internationale recht kan op verschillende manieren terechtkomen in het nationale recht. De eerste methode is de incorporatie (ook wel monisme). Hierbij wordt in beginsel een internationale rechtssysteem binnengehaald als zodanig. Het gevolg daarvan is dat het hiërarchisch het hoogste recht is in het land. De tweede methode is transformatie. Bij transformatie moet het internationale recht omgezet worden om in het nationale recht. Dit gebeurt meestal in een wet in formele zin.

Conformeringsplicht

De Staat moet na het aannemen van een internationale wet zich hieraan houden. De wet moet dan door de wetgever aangepast worden of afgeschaft worden. Er mag geen onverenigbare wet opgesteld worden. Het bestuur mag geen strijdige wet uitvoeren. Een voorbeeld hiervan is dat de SGP geen vrouw mag uitsluiten van bestuursfuncties. De rechter moet de formele wet aan de verdragen toetsen (art. 93 jo. 94 Gw).

Volkenrechtelijke organisaties

Er zijn grote spelers in de volkenrechtelijke organisaties. De eerste is de Verenigde Naties, opgericht in 1945. Het Handvest is de leidraad van de Verenigde Naties. De hoofdorganen zijn: de Algemene vergadering, Veiligheidsraad, Secretariaat, Internationaal Gerechtshof en de Economische en Sociale Raad. De Algemene vergadering is het 'parlement'. Ieder land is lid en heeft een stem. Resoluties zijn niet meteen bindend. De Veiligheidsraad is bevoegd voor het handhaven van veiligheid en vrede. Hier zijn 15 landen lid, waarvan 5 permanent (Verenigde Staten, Rusland, China, Frankrijk, Verenigd Koninkrijk). De resoluties van de raad zijn bindend. Voor de besluitvorming moeten negen leden voor zijn en de 5 permanente leden hebben vetorecht. Het Internationaal Gerechtshof bevindt zich in Den Haag. Het Internationaal gerechtshof beslecht geschillen als men zich volledig vrijwillig verbindt aan de uitspraak. Daarnaast geeft het hof ook internationale organisaties advies. De tweede organisatie is de NAVO. Het is intergouvernementeel en heeft 29 leden. Het militaire verdrag werd toegepast na 11 september 2011. De Raad van Europa is opgericht in 1949 en heeft 47 leden. Het heeft drie hoofdorganen; Parlementaire vergadering, comité van ministers en het EHRM. In het EHRM heeft elke lidstaat een rechter. Het EHRM komt in actie wanneer nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput.